

JUST/2011/JPEN/AG2943

Parhaat käytännöt korkean riskin rikoksentekijöiden siirtymävaiheiden ja hoitojatkumoiden hallintaan

This project has been carried out with the financial support of the Criminal Justice Programme of the European Union.

The contents of this web site are the sole responsibility of the JCN Project Partnership and can in no way be taken to reflect the views of the European Union.

Projektin kolmas työseminaari järjestettiin Helsingissä 30.10.–2.11.2013. Seminaarin tavoitteena oli tunnistaa ja analysoida parhaita käytäntöjä korkean riskin rikosseuraamusasiakkaiden siirtymävaiheisiin ja vapauttamiseen liittyen. Tavoitteena oli myös tarkastella korkean riskin rikosseuraamusasiakkaiden hoitojatkumoa ja siirtymiä.

Aiemmissa seminaareissa Tallinnassa ja Dublinissa vertailtiin projektissa mukana olevien maiden olemassa olevia järjestelmiä. Helsingissä tavoitteena oli keskittyä ideaalijärjestelmään, eli tarkastella eri maiden parhaita käytäntöjä. Huolimatta maiden erilaisista järjestelmistä, seminaarin osallistujat olivat sitä mieltä, että asioita tarkastellaan samoista arvolähtökohdista eri maissa. Kaikki olivat esimerkiksi yhtä mieltä siitä, että korkean riskin vangit tulee vapauttaa asteittain hyödyntäen esimerkiksi lomaa, avovankiloita, vapauttamisyksiköitä, valvotun koevapauden kaltaisia järjestelyjä jne.

Projektissa mukana olevat maat jakavat samat periaatteet, joiden varaan on mahdollista kehittää yhteinen malli korkean riskin rikosseuraamusasiakkaiden käsittelemiseen.

Kaikista periaatteista ei päästy yksimielisyyteen. Suurimmat erot osallistujien näkemyksissä liittyivät tuomioistuimen rooliin seuraamuksen sisällön määrittämisessä. Siitä oltiin kuitenkin yksimielisiä, että tuomioistuimessa määrättyllä seuraamuksella ei pitäisi olla vaikutusta siihen, miten asiakkaan siirtymiä hallitaan. Toisin sanoen osallistujat olivat samaa mieltä siitä, että tuomioistuimen ei tule ottaa kantaa rikosentekijän vaarallisuuteen tai valvonnan tarpeeseen vapauttamisvaiheessa, koska rikoksen uusimisriski voi muuttua pitkän vankeusrangaistuksen aikana.

Seminaarin ohjelmaa rakentaessaan Suomen tiimi halusi tuoda esiin tutkimusnäkökulmaa sekä kolmannen sektorin ja vertaistuen roolia. Keskustelua haluttiin myös ohjata hyvien käytäntöjen takana oleviin periaatteisiin näyttämällä dokumentti nimeltään "The Road from Crime". Dokumentissa pyritään selvittämään, mikä saa ihmiset lopettamaan rikosten tekemisen. Elokuvaprosjektia johti professori Fergus McNeill (<http://www.iriss.org.uk/resources/theroad-from-crime>).

Seminaarin osallistujat olivat yksimielisiä dokumentin sanomasta, joka antoi pohjaa seminaarin tulosten kehittelylle. Seminaarin aikana todettiin, että Dublinissa tehdyt muutokset korkean riskin rikosentekijän määrittelmään eivät olleet onnistuneita, joten päätettiin palata alkuperäiseen, Tallinnassa laadittuun määrittelmään. Määritelmä on seuraava: Korkean riskin rikosentekijä on joku, jonka kohdalla on korkea todennäköisyys sellaisten rikosten tekemiseen, jotka voivat aiheuttaa erittäin vakavaa henkilökohtaista, fyysistä tai henkistä haittaa.

Kolmannen seminaarin järjestelyt aloitettiin lähettämällä projektissa mukana oleviin maihin kysely, joka pohjautui aiemmissa seminaareissa käsiteltyihin kyselyihin. Kyselyn tarkoituksena oli, että mukana olevat maat:

- analysoivat ja kuvaavat näkemyksensä siitä, mitkä ovat heidän maissaan toivotut hoitojatkumot ja parhaat käytännöt

This project has been carried out with the financial support of the Criminal Justice Programme of the European Union.

The contents of this web site are the sole responsibility of the JCN Project Partnership and can in no way be taken to reflect the views of the European Union.

- selittävät, miksi juuri nämä käytännöt ovat hyviä
- nimeävät tuntemiaan hyviä käytäntöjä (joko omasta tai jostain muusta maasta).

Vastaukset saatuaan Suomen tiimi valitsi niistä hyviä elementtejä ja periaatteita, joita käytettiin materiaalina seminaarin työryhmissä. Suomen tiimi myös listasi hyviä käytäntöjä, joita maat olivat vastauksissaan nostaneet esiin. Tätä listaa työstettiin ja päivitettiin seminaarin aikana. Periaatteet ja hyvät elementit kirjattiin papereille, jotka kiinnitettiin työryhmien seinille. Tämä helpotti materiaalin analysoimista.

Ensimmäisessä työryhmässä tarkasteltiin lainsäädäntöä ja tuomioistuinkäytäntöjä, toisessa arviointiprosesseja ja vankeutta ja kolmannessa ennen vapautumista ja vapaudessa tehtävää työtä.

Työryhmien jäsenet olivat sitä mieltä, että kuntatakuu tulisi määritellä laissa, jotta vapautuneiden vankien yhteiskuntaan sopeutuminen ja kuntien viranomaisten tuki tässä prosessissa voitaisiin taata. Osallistujat olivat sitä mieltä, että vastuu vapautuvien vankien kanssa työskentelystä tulisi olla jollakin muulla taholla kuin rikosseuraamusviranomaisilla.

Eräs huomioon otettava seikka projektin jatkotyössä on turvallisuuskysymysten ja yhteiskuntaan sopeutumisen/kuntouttamisen välillä tapahtuva tasapainoilu. Näiden asioiden ei tulisi olla toisilleen vastakkaisia, vaan ne tulisi yhdistää tavalla, joka edistää sekä turvallisuutta että vapautuvien vankien kuntoutumista.

Euroopan neuvosto valmistelee parhaillaan suositusta vaarallisiin rikoksentekijöihin liittyen. Asiakirja on nimeltään Draft Commentary to the draft Recommendation CM/Rec 2013)... of the Committee of Ministers to member states concerning dangerous offenders: PC-GRDD(2013.) On suositeltavaa, että projektissa tutustutaan näihin suosituksiin ja keskustellaan siitä, mikä niiden linkki projektiin on.

Parhaat käytännöt

Tämä lista laadittiin Helsingin seminaarin aikana. Osa alkuperäisistä hyvistä käytännöistä poistettiin ja joistakin käytiin seminaarissa runsaasti keskustelua. Alla oleva lista ei ole lopullinen, koska osa käytännöistä on pikemminkin työtapoja ja jotkut ovat riippuvaisia kyseisen maan lainsäädännöstä.

Legislation and court practices

1. Lainsäädäntö ja tuomioistuinkäytännöt

Lainsäädäntö (asiat, jotka tulisi olla määritelty laissa):

- Kuntatakuu
- Erityinen hoito-ohjelma, joka määrätään tietyn tyyppisille vangeille (Saksa)
- Toistaiseksi voimassa oleva ehdonalainen vapauttaminen (temporary release, Irlanti)

This project has been carried out with the financial support of the Criminal Justice Programme of the European Union.

The contents of this web site are the sole responsibility of the JCN Project Partnership and can in no way be taken to reflect the views of the European Union.

Tuomioistuinkäytännöt:

- Valvonta koko rangaistusta suorittaville (Viro)
- Automaattinen vapautuminen, ei yksilöllistä harkintaa liittyen vapauttamisen ajankohtaan (Suomi)
- Seksuaalirikollisia koskevan lain vaatimukset (Irlanti)
- Seksuaalirikollisten vapautumisen jälkeinen valvonta (Irlanti)

2. Arviointiprosessi ja vankeusaika

Arviointiprosessi:

- Erityiset työkalut ja moniammatillinen tiimi seksuaalirikollisten kanssa työskentelemiseen (Viro)
- Moniammatillinen riski- ja tarvearvio korkean riskin asiakkaille (Suomi)
- Arviointikeskus (diagnostic centre) arvioi mahdolliset korkean riskin asiakkaat osana siirtymäprosessia (Saksa)
- PS/Rosh -arviointityökalu (Irlanti)

Vankeusaika:

- Rangaistusajan suunnitelma, joka kattaa koko vankeusajan ja jota päivitetään säännöllisesti (Viro)
- Moniammatillinen tiimi, joka hallinnoi siirtymäprosessia (Suomi)
- Psykologien käyttämä yhtenäinen järjestelmä, jota käytetään arviointikeskuksessa (diagnostic centre) (Saksa)
- ISM: integroitu tuomionhallintajärjestelmä (Irlanti)

3. Aika ennen vapautumista ja vapautumisen jälkeen

Aika ennen vapautumista:

- Moniammatillinen yhteistyö (Viro)
- Valvottu koevapaus (Suomi)
- INSTAR: tiedonvaihto vankilan ja yhdyskuntaseuraamustoimiston välillä (Saksa)
- Moniammatillinen vapautumista edeltävä tapaaminen (Irlanti)

Vapautumisen jälkeen:

- Kuntatakuu
- FoKuS-malli (Saksa)
- Vapautumisen jälkeinen valvonta (Irlanti)
- SORAM: seksuaalirikollisten riskin arviointi ja hallinta (Irlanti)

